

Slavomír Lichvár

Ľudskosť na báze poznania

Magické slovo „sekta“

Otázky súvisiace so spiritualitou waldorfskej pedagogiky sú často tvrdým orieškom i pre celkom otvorených ľudí. Vážnosť duchovného človeka nie je charakteristickou črtou učičíkaných a urozprávaných posmievačov dneška. Neraz je takáto vážnosť považovaná za nežiadúci, až fanatický element. Bez zjavného dôvodu a hlbšieho porozumenia. Situácia je veru taká, že ten (tá), pre koho (ktorú) duchovný život nespočíva vo formálnych úkonoch a pre koho (ktorú) nie je duchovný život odrezaný od onej všednej každodennosti, ten (tá) sa veru vystavuje nemalej nevraživosti a výsmechu.

Magické slovo v tomto smere je „sekta“. Pred časom som chcel napísať duchaplný článok, v ktorom som sa chystal dokázať, že spoločenstvo waldorfskej školy v Bratislave nie je žiadna sekta. Východiskom k článku mi mal byť článok doktora Emila Páleša *Podivuhodné (samo?)vraždy náboženských združení (Mýtus o sektách)* v časopise *Sophia* č.4/1994. Keď som však Pálešov článok dočítal, prešla ma chuť písať čokoľvek. Bolo z neho celkom jasné, že to, čo sa traduje pod pojmom sekta je mýtus. Skutočný obsah slova sekta je najmenej podstatný práve pre tých, ktorí sa ním oháňajú, aby ukameňovali takzvaných sektárov. Lenže o to práve ide, aby slová, ktoré používame, neboli len prázdnyimi schránkami pre naše obľúbené predstavy, ale aby mali reálny obsah.

Dogmatický a ľudský prístup k svetu

Keď Rudolf Steiner v *Teórii poznania vyvodenej z Goetheho svetonázoru* charakterizuje pojem „dogma“, hovorí v podstate o tom, že dogmatickým je každé tvrdenie, ktoré sa vymyká buď skúsenosti človeka alebo jeho mysli: „Existuje dvojaká dogma. Dogma *zjavenia* a dogma *skúsenosti*. Dogma zjavenia predkladá človeku pravdu o veciach, ktoré sa vymykajú jeho obzoru. Nemôže nahliadnuť do sveta, odkiaľ tieto tvrdenia vyvierajú. V ich pravdivosť musí veriť, nie je schopný priblížiť sa k ich základom, dôvodom. Podobne sa to má i s dogmou skúsenosti. Ak niekto zastáva názor, že človek má ostať stáť u čistej skúsenosti a môže iba pozorovať ako sa mení bez toho, aby prenikol k pôsobiacim silám, takisto vyslovuje o svete tvrdenie, ku ktorého základom, dôvodom nemá prístup. Ani tu nie je pravda získaná preniknutím k podstate pôsobiacej vnútri, ale je nám vnucovaná niečím, čo stojí mimo tejto veci. Dogma zjavenia ovládala skoršiu vedu, dogmou skúsenosti trpí veda súčasná.“

Povedzme, že nejaký človek si vezme na paškál waldorfské hnutie na Slovensku. Nebolo by nič zvláštne, ak by takýto človek predtým bol nadšeným a horlivým zástancom antroposofickej pedagogiky. Duchovnosť waldorfských škôl sa mu časom stane natoľko neznesiteľná, že waldorfskú pedagogiku kompletne označí za manipulačný blud a Rudolfa Steinera za strešteného psychopata; všetkých antroposofických duchovných vedcov a waldorfských učiteľov jedným ťmahom za Steinerových pomätených nasledovateľov, sektárov. Človeku by tu mohlo napadnúť, čo s toľkou bombastikou? Brániť sa, útočiť, argumentovať? Možností je určite veľa. No je dobré sa v prvom rade spýtať, akú skúsenosť ten človek s waldorfskou pedagogikou naozaj má. Nakoľko sa snaží reálne myslieť a nakoľko sa mu darí prenikať k podstate našej pedagogiky? Takýmito otázkami sa totiž dostávame z

dogmatických pozícií, ako boli charakterizované vyššie. Dobrá stránka uvažovania v zmysle Goetheho teórie poznania spočíva v uvedomení, že nepriateľ nie je tam vonku. Nepriateľom každého jedného človeka, či už je to zástanca waldorfskej pedagogiky alebo jej odporca je neschopnosť preniknúť pod povrch vecí, k ich podstate. Nepriateľ spočíva vo vytváraní úsudkov, ktoré sa zakladajú na nedôvere v to, že myslenie každého jednotlivého človeka môže odhaľovať objektívnu podstatu skutočnosti.

Otázka teda nespočíva v hájení, či nebodaj propagande waldorfskej pedagogiky alebo na druhej strane hanení, či zrušení tej problematickej školy. Podstatné je, že waldorfská pedagogika umožňuje ľuďom stávať sa ľuďmi a dôverovať ľudskosti na báze poznania, múdrosti o človeku – antroposofii. Toto stávanie sa je výzvou aj pre samotných waldorfských učiteľov. Celkom v zmysle slov kontroverzného renesančného lekára a spisovateľa Francoisa Rabelaisa: „...reči a slová sú zbytočné, kde skutky sú všetkým zjavné. Reči sú nutné len tam, kde sa skutky, o ktorých hovoríme, nejavia dost jasne.“